

haanden viede sine Kræfter. Aiderente, offentlig Hygiejne, Kampen mod Børnedødelighed var nogle af de Ting hun i disse Aar kæmpede for. Hun var Medarbejder ved og Medudgiver af Bogen: Maternity: Letters from Working Women. En Bog, der paa en gripende Maade skildrede svangre Arbejderkvinders Stilling i denne for Kvinden saa betydningsfulde Periode.

Særlig følte hun sig hjemme i den Kreds af varmheartede og intelligente Kvinder, der havde sluttet sig til Arbejderbevægelsen, saasom Margarete Mac Donald, Mary Mac Arthur, Gertrude Tuckwell og Maud Reyden. (Sluttes).

Sorøverne i Østen.

De kinesiske Sorovere har yderligere taget en stor japansk Damper.

Man vil erindre, at kinesiske Sorovere havde taget Mandskabet til Fange paa en norsk Damper, »Botnia«, der var grundstødt udfør Haichov, og fordrede store Løsepenge for Udlevering af Fangsten.

Fra Shanghai meddeles, at den norske Damper »Botnia«, der stødte paa Grund udfør Haichov, er kommet flot. Det forlyder, at Sorøverne har frigivet alle Fangerne undtagen Kaptajnen og Styrmanden, saaledes at den sidste nu, da Kaptajnen er flygtet, den eneste Fange, de har. Man haaber at faa en Nedsættelse af den store Løsesum paa 900,000 Kr.

Den japanske Damper »Deli Maru« paa Rejse til Hongkong fra Swatow har udsendt et traadløst Telegram, hvori den meddeler, at den var blevet erobret af Sorovere og ført til Biasbugten. Dampere, der efter at være blevet udflyndret af Sorøverne, alter frigivet.

Sorøvernes Anfører er en Kvinde.

Om den af de kinesiske Sorovere plyndrede japanske Damper meddeles, at Skibet afgik fra Swatow med 143 kinesiske Passagerer. Paa et givet Signal overfaldt 13 revolverhævede Passagerer pludselig Mandskabet. En Del af Sorøverne med en Kvinde med to Revolvere i Haenderne i Spidsen stormede Dækket og skød tre indiske Vagtposter ned, medens andre besatte Maskinrummet.

Officererne blev tvunget til at styre Skibet ind i Bias-Bugten, hvor Sorøverne plyndrede Skibet og Passagererne. Deres Udbytte i Penge blev 3000 Dollars. Fem Kinesere blev bortført af Sorøverne, og der forlanges Løsepenge for deres Udlevering.

Hin hetlenska máliskan.)

An Etymological Dictionary of the Norn Language in Shetland. By Jakob Jakobsen. David Nutt, London, 1928. 2 Vols.; 3 guineas.

Tann etymologiska orðabókin, sum Jakobsen doktari sálugi gjørdi yvir hina hetlensku máliskuna, kom fyrst út á donskum í 1925, og kostnaðin har Carlsberg-grunnurin, ið er donsk stovnan, sum samsavar Carnegie-grunninum í hesum landi (Skotlandi). At bókin nú eisini er til í enskari útgávu — fyrra bindið er longu komið — eiga tey dáguliga íttar fólk Jakobsens doktara tókkinu fyri, og fyrst og fremst systir hansara frúgvín Anna Horsbøl, ið onkuntíð, tá ið til hevur borið, hevur vitjað Kirkwall. So prýðiliga sum henda bókin er innbundin og prentað við teimum stóru og týðiliga bókstovnum, ið Danir nýta í orðabókagerð, so er hon útíttis virðiliga minnisvarði um merkiligan mann.

Hon er rætt og salt eitt avbera stórfingdið verk. Ein kann bert boygja seg undrandi framman fyri tí ótróyttiliga arbeids-hug, sum fekk Jakobsen doktara til at savna saman 10,000 orð, ið vóru tilfarið hjá honum. Onki rós er ovmið fyri tann beinrakna og glæsiga lærdóm, sum kom fram bæði tá ið hann tók hetta tilfarið til viðgerðar og fekk so gott skil á tí, og tá ið hann »skrivaði upp« hvørt orð fullkomliga við framburði, merkning, málseðkenniliggum brúki í ymskum pørtum av Hetlandi, uppruna og samsvarandi dómum í íslenskum og svensum og í máliskum í Foroyum, Orknøym og Skotlandi. Jakobsen var ikki »tann meinaleysi arbeidsstrælarin«, sum Johnson doktari*) kallar tað, men vísdamaður í tungumálum rættiliga útgjörður við kunneleika og yrkiskynstri til risaverk sitt.

Bæði í útíttis skapili og í vísdaligum lærdómi hava vit her fyri okkum ikki bert eina fyrimynd í orðabókagerð men so nógv ta stóru máliskurorðabók, ið enn er útgivin á enskum máli.

Orknoya lesarin man halda tað vera hugvekjandi at leita á blaðsídum eftir hetlenskum orðum, sum hann eisini hevur hoyrt í Orknoyum, kann vera í dag, kann vera langt síðani í teimum kámu ungðomsdögum sínum á vörum, ið ikki mæla meir. Snotilig og rámandi orðtøk við eyðkendum dámi av fornum vísdómi eru at finna á blaðsídum hennara. Eisini er at finna í henni hópurin av tabo-orðum, sum útróðramenn nýta.

*) Henda grein stóð í »The Orkney Herald«, sum kemur út í Kirkwall, 28. august í ár við undirskrifti A. B. T.

**) Viðgáttin enskur orðabókarrhovundur f. 1700. Tjóðarin.

tá ið teir eru á sjónum, um ymskar lutir á landi.

Viðvikjandi hinum vanligu lesaranum, so vil inngangurin hugtaka hann alt fyri eitt. Í fyrstu deild greiðir Jakobsen frá, hvussu norront mál heldur sær livandi í Hetlandi, og hvussu tað skemmist og fólkar í 18. og 19. öld. Í einari stuttligari deild sigur hann frá søguni um ferðir sínar í Hetlandi, tá ið hann leitaði eftir gomlum orðum og gomlum framburðum. Fyrstu ferð vitjaði hann Hetland á summri í 1893; hann dvöldi eitt sindur í Lerwick og fór so á ferð um meginlandið og oyggjar. Hátur hansara var at stóga á hvørjum stað stutta tíð, sum kundi vera frá einum ella tveimum dögum og upp til nakkrar vikur; hann kom sær tá í samroðu við so mangar av íbúgvurum sum til far, lurtaði eftir talu teirra og skrivaði upp við ljóðskriftstovum framburðin á øllum teimum orðunum, sum hann helt seg hoyra vóru av norronum uppruna, og eisini skrivaði hann ta merkning, sum orðini høvdu har á staðnum. Tann yngri ættarljóðurin syntist at skilja hetta starv hansara betur enn tey gomlu fólkini, og kvinnur betur enn menn. Stuttligt er at geva tí getur, at hann rakti við, at fólk ið á Foula var »lívgil og skilgott«, og at »minni teirra vóru gløggar enn á nokrum øðrum stað«. Hann nevnríð ollum tey, sum veittu honum munagóða hjálp, lítillátar smábøndur, sum flestir vóru frá Unst til Sumburgh; mangir teirra munnu óivað enn vera á lívi og, vóna vit, vera forir fyri at skilja, hvat hesin undranarverdi maður gjørdi burtur úr teimum orðunum, sum teir talaðu við hann.

Aftan á hesari deildini kemur ein roynd til at seta saman hetlenska bendingarfrøði og ljóðfrøði. Hetta vóru tvey stórv, sum bæði vóru líka flokjalig: hitt fyrra av teirri orsök, at bendingarnar vóru bronglaðar av lagi ella burturdotnar aftan á tað tíðarskeiðið, tá hin reina norronan var talað, og hitt seinna av teirri orsök, at hann rakti við miklan ymsleika í framburði. Heldur minni fjáttur kemur til sjónar í tí deildini, sum aftan á kemur um orðatílfarið og orðabýgging.

Síðsta deild av innganginum er frágreiðing um leivdirnar av gomlum norronum barnavísam, orðtøkum, gátum og tvællrams-um, sum ætt eftir ætt hava livað á mannannumi, kann vera í 800 ár; tað hendi tí ofta, at teir, ið søgdu honum frá slíkum, ikki sjálfir vísu merkningina í teimum reglum, teir søgdu fram. Á sama hátt: Hvussu mong børn ella gomul fólk vita, at »High, merry-ma-tanz« er miðalfranskt. Á blaðsíðu CVI í innganginum vil lesarin finna eina umseting frá 19. öld av binari viðgáttu kú-gátuni, sum er so merkiliga lík hinari gomlu norronu, sum er sett undir liðina á henni og er frá 12. ella 13. öld. Gátan, leysliga týdd, ljóðar soleiðir:

»Fýra hanga, fýra ganga, Fýra standa upp móti himni, Tvey bina móti bóndagardinum. Og ein kemur drunsandi aftan á.«

Hetta er rámandi domi um aldurinn og seigleikan í sagnbornari ljóðsagnafarði (traditional folklore).

Slíkar mál-leivdir eru ógvuliga dýrabarar. Sophus Bugge professari hevur, í rámandi orðum, kallað hitt norrona málið í Hetlandi síðsta leskið frá doyggjandi barni. Onki bókaskáp við

orknoyskum og hetlenskum bókum man kunna kallast fullfíggað, sum ikki hevur hetta avbera stórfingna verk.

(Simun av Skarði týddi).

Børnelammelse.

Interview med Sundhedsstyrelsens Formand om den frygtede Sygdom. Epidemier synes at optræde med ca. 5 Aars Mellemrum.

Konstateringen af flere Tilfælde af Børnelammelse opskræmmer i denne Tid Københavns Befolkning, ikke fordi det er noget stort Tal i en By med over en halv Million Indbyggere, men fordi Sygdommen overfor de enkelte, den rammer, er uhyggelig i sine Virkninger. Død eller Invaliditet og kun i faa Tilfælde hel eller delvis Helbredelse. Uhyggen bliver ikke mindre ved, at Lægerne faktisk staa baade uden Kendskab til selve Sygdommens Natur og Udbredelsesform og til Helbredelsesmidler mod den. Som Følge deraf virker det ejendommeligt at se, at Sygdommen, der i Sundhedsstyrelsens Statistik er indrulleret under de epidemiske Lidelser, synes at optræde i et ret stærkt forøget Antal Tilfælde med bestemte Mellemrum.

Sundhedsstyrelsen har paa-budt Lukning af en Skole og enkelte Skoleklasser i København paa Grund af Børnelammelsens Optraeden, sporges Styrelsens Formand, Dr. Frandsen.

Ja, svarer den elskværdige Læge. Det er dog ikke, fordi den konstaterede halve Snes Tilfælde er foruroligende. Børnelammelse optræder her i Landet hvert Aar med nogle Tilfælde i Periode fra Midten af August til Midten af Oktober, altsaa i den Tid, da Frugten modnes, men om dette har nogen Forbindelse med Sygdommen, har man ikke kunnet konstatere, idet man i det hele er ukendt med, hvorledes Børnelammelsens Udbredelse sker. Netop derfor og fordi Sygdommen under alle Omstændigheder maa betragtes som smitsom, mener vi, at den størst mulige Forsigtighed er paakrævet, særlig da Sygdommen i sig selv er frygtelig i sine Virkninger.

Kan Børnelammelse helbredes?

Ja, Patienterne kan blive helt eller delvis raske igen, men i Sandhedens Interesse maa jeg sige, at dette ikke skyldes Lægerens Behandling. De er i Virkeligheden henvist til at lade Naturen foretage Helbredelsen, og i de fleste Tilfælde faar Patienten varigt Mæn af Sygdommen, dersom han eller hun overlever den. Sygdommen kaldes Børnelammelse, fordi den i Reglen angriber Børn, men ogsaa Voksne kan faa den.

Er en halv Snes Tilfælde i Hovedstaden mere end normalt?

Maaske mere, end der konstateres i Reglen, men til Gengæld er der fra hele Provinsen i Sommer kun anmeldt et enkelt Tilfælde af Børnelammelse, og det var midt i August. Jeg maa gaa ud fra, at i hvert Fald ikke ret mange Tilfælde er konstateret, da Lægerne har Pligt til uopholdeligt at anmelde forekommende Tilfælde af Børnelammelse direkte til Sundhedsstyrelsen.

Har der her i Landet været store Epidemier af Børnelammelse?

Det kan man næppe sige;

Vinduer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde. Hugo Øster's Maskinmedkeri, Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

Forlovelse, Ægteskab, verdensherønt Bog, 196 Sider, 1,85. — Dr. M. Fadden, amerikansk Læge: Ægteskabelig Livslykke, 2 store Bind, kun 3 Kr. for begge B. — Delige Sne, den unge, dybtstunke Kvindes Testamente, Op-lag 4000, 1,35. — Ford: Hemmeligheden ved at tjene Penge, 1,25. — Sundheds-lære, mange Oplysninger, kun 1,00. — Elvekjer: Muntre Fortællinger, kun 1 Kr. 25 Øre. — Filmens Æventyr, stort Pragtværk med 125 Kunstfotos, kun 3½ Kr. — Ungdom og Kærlighed, 0,75. Solves Bogforlag, Ald. F. S. D., Odense.

Husholdningsskolen

afholder 2 Kursus for Husmodre, hver paa 11 Dage, fra Midten af November til Midten af December.

Pris 50 Kr. Ubemidlede Understøttelse, der søges inden November.

men i Fjor var der i Sydtysskland en temmelig uhyggelig Epidem, der medførte Død eller Invaliditet i mange Tilfælde. Her i Landet er Antallet af konstaterede Tilfælde stærkt varierende; men i intet Aar indenfor den Periode, den eksisterende Statistik omfatter, har der været over 400 Tilfælde, hvilket jo ikke er noget foruroligende Tal i Forhold til Indbyggertallet.

Epidemier af Børnelammelse skal efter Sigende optræde med temmelig regelmæssige Mellemrum?

Ja, saaledes ser den Statistik, vi har til Rædhed for Aarene siden 1905, uanægteligt ud. Der har i dette Tidsrum ret regelmæssigt været 4 eller 5 Aar imellem Perioder, hvor Antallet af konstaterede Tilfælde af Børnelammelse har været relativt stort. I 1910—14 indtraf dette 5 Aar i Træk.

Paa vor Anmodning opgiyer Dr. Frandsen os Tallene paa konstaterede Tilfælde af Børnelammelse i Aarene 1905—26, og det kan ikke nægtes, at de, dersom de fremstilledes grafisk, vilde danne en temmelig regelmæssig Bølgelinie, bortset fra, at der i 1910—14 var forholdsvis høje Tal hvert Aar. Idet vi begynder med 1905, ser Tallene saaledes ud:

100, 4, 35, 10, 8, 80 (Aar 1910), 301, 363, 200, 146 (Aar 1914), 30, 43, 70, 28, 389 (Aar 1919), 60, 70, 59, 76, 152 (Aar 1924), 113, 41 (Aar 1926). Ogsaa i Aarene 1927 og 1928 har Tallene været relativt smaa, hvilket de forhaabentlig ogsaa bliver i Aar, men overholdes det femaarige Mellemrum, skulde et af de mindre godartede Aar jo snart være forestaaende.

Det maa oprigtigt haabes, at Lægevidenskaben inden længe erhverver sig Kendskab til den uhyggelige Sygdom, der i nogen Grad minder om Meningitis og australsk Sovesyge, og finder Midler imod den.

Ogsaa Sverig hemsøges af en Børnelammelse for Tiden. Man regner med at 2 Trediedele forekommer i Stockholm, og Medicinalraadet og Sundhedsvæsenet er grebet til energiske Foranstaltninger. Lægerne har faaet Ordre til at være agtpagivende, og hvis der forekommer Tilfælde i Skolen, skal Lokalet lukkes i 2 Uger.

Alt Vand i Stockholm gennemgaar Klorbehandling, idet det hævdes, at Børnelammelsen er i Slægt med Giftfeber, og at Sygdommen smitter gennem Drikkevand og raa Mad.